

Qrafiki informasiyalarla işin texnologiyasının tədrisi metodikası.

Məktəb informatika kursunun tendensiya məzmununda informasiya texnologiyası mühüm yer tutur. İlk informatika dərslərlərində müasir informasiya texnologiyaları haqqında demək olar ki çox az məlumat verilirdi. Bu əsasən həmin dövrdə məktəbdə istifadə olunan kompüterlərin proqram təminatı ilə bağlı idi. Hazırda istifadə olunan dərslərlərdə informasiya texnologiyasına geniş yer verilir və məktəb informasiya kursunun məzmununa mətni və qrafiki redaktorlar, verilənlər bazası, elektron cədvəllər, kompüter telekommunikasiya vasitələri və multimedia texnologiyalarının öyrənilməsi daxil edilmişdir. Bunlar praktikada geniş istifadə olunan tətbiqi proqram təminatını yaradır. Lakin informatika dərslərlərində bu məsələlərə yanaşmalar müxtəlifdir.

1-ci yanaşma: kursun proqram təminatına daxil olan xüsusi tədris – tətbiqi proqramlarından praktik istifadə etmək.

2-ci yanaşma: EHM-lərin konkret tipinə və əməliyyat sisteminə görə populyar proqram məhsullarından istifadə etmək.

3-cü yanaşma: konkret realizasiya ilə əlaqəsi olmayan invariant tətbiqi proqram vasitələrinin təsviri.

Son dövrlər “Texnologiya” təhsil sahəsinin məzmununa “İnformasiya texnologiyaları” bölməsi daxil edilir. “İnformasiya texnologiyaları” məzmun xəttində müəllim nəzəri və texnoloji məzmunu fərqləndirməlidir.

Nəzəri məzmunla informasiyanın EHM-in yaddaşında müxtəlif şəkillərdə təsviri, strukturlaşdırılmış verilənlər və texnoloji vasitələrdən istifadə etməklə informasiya məsələlərinin qoyuluşu və həll metodları daxildir.

Texnoloji məzmunla aşağıdakılar aiddir:

- İstifadə olunan aparat vasitələrinin öyrənilməsi: istifadə olunan texnologiyada kompüterin ayrı ayrı qurğularının iş prinsipləri ilə tanışlıq, EHM-in arxitekturası haqqında şagirdlərin təsəvvürlərinin genişləndirilməsi

- Tətbiqi proqram təminatının mənimsənilməsi və öyrənilməsi: redaktorlar, verilənlər bazasının idarə olunması və cədvəl prosessorları və s.

Şagirdləri informasiya texnologiyalarının yeni növləri ilə tanış edərkən onların tətbiq sahələrindən danışmaq vacibdir. Tətbiqi proqram vasitələri onun verilənlərini, mühitini (interfeysini), iş rejimini, idarəetmə əməllərini öyrənməklə dərk edilir. Aşağıda informasiya texnologiyalarının öyrənilməsi üçün metodik sxem verilir:

Qrafiki informasiyalarla işin texnologiyası

Müəllim qrafiki informasiyalarla işin texnologiyası bölməsini öyrədərkən qeyd edir ki, kompüter qrafikası EHM-in yeni tətbiq sahələrindən biri olmaqla onun üçüncü nəslindən başlayaraq xüsusi texniki və proqram vasitələrinin köməyi ilə istifadə olunur. Kompüter qrafikasına elmi, işgüzar, konstruktor, illüstrativ, bədii və reklam qrafikaları həmçinin kompüter animasiyası aiddir. Bu mövzunun tədrisi sözlərlə, danışmaq yolu ilə deyil, kompüterdə göstərməklə həyata keçirilir. Ona görə də müəllim müxtəlif kompüter qrafikası məhsullarını (rəngli şəkillər,

sxemlər, çertyoj və diaqramlar, animasiya obrazları və üçölçülü qrafikləri) nümayiş etdirməlidir. Qrafiki proqramlaşdırmanın müasir proqramlaşdırmanın ən mürəkkəb sahələrindən biri olduğunu və onu öyrənməyin zəruriliyini söyləmək vacibdir.

Tətbiqi proqram vasitələri. Qrafiki təsvirlər hazırlamaq üçün müxtəlif tətbiqi proqramlardan istifadə olunur. Məsələn elmi işlərdə verilənlərin qrafik emalı üçün Grapher, mühəndis-konstruktor çertyojları hazırlamaq məqsədi ilə AutoCad və s. proqramlardan istifadə olunur.

Müəllim qrafiki informasiyaları təsvir etmək üçün iki tip qrafiki redaktorlardan (Paintbrush, CorelDraw) informatika dərslərində əsasən Paint redaktorundan istifadə olunduğunu söyləyir.

Qrafiki redaktor mühiti. Qrafiki redaktorların çoxunda istifadəçinin interfeysi eyni şəkildə təşkil olunur. Müəllim qrafiki redaktorun iş (şəkil üzərində iş, alətlərin seçilməsi və sazlanması, rənglərin seçilməsi, xarici qurğularla iş) rejimləri haqqında məlumat verir və bu rejimlərdə iş prinsipini şagirdlərə izah edir.

Qrafiki redaktorların əmrlər sistemi. Müəllim yuxarıda sadalanan rejimlərdə demək olar ki, eyni əmrlər sistemindən istifadə edildiyini və onların müxtəlif maşınlarda çox az fərqləndiyini söyləyir.

Qrafiki redaktorun əmrlər sisteminə:

- **Alətlərin seçilməsi əmrləri;**
- **Alətlərin sazlanması (xəttin, şriftin, hərfin eni) əmrləri;**
- **Rənglərin seçilməsi əmrləri;**
- **Şəklin miqyasının müəyyənləşdirilməsi əmrləri;**
- **İş zamanı buferlə mübadilə (şəklin hissəsini kəsmək, surətini almaq, digər yerə köçürmək) əmrləri;**
- **Ayrılmış hissə üzərində əməliyyatlar aparmaq əmrləri;**
- **Xarici qurğulardan təsvir edilməsi və çıxış əmrləri** daxildir.

Əmrlərdən ibarət menyu piktogram və ya mətni formada təsvir oluna bilər.

Müəllim qeyd edir ki, istifadəçi yuxardakıları mənimsəyərək kompüterdə qrafiki informasiyalar üzərində işləməklə istənilən qrafiki obyekt yaratmaq qabiliyyətinə malik ola bilər və s.